

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента

Бондар Галини Олександрівни

на дисертацію **Казак Юлії Юріївни**

«Підготовка майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти на

основі акмеологічного підходу»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами.

Одним з пріоритетних завдань сьогодення для вищої освіти є вдосконалення процесу професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов, котрі мають проявляти пізнавальну активність, уміти самостійно здобувати знання, орієнтуватися на сучасну освітню парадигму – освіту упродовж усього життя та мати високий рівень самоосвітньої компетентності. Важливе місце у професійному становленні майбутніх учителів іноземних мов посідає акмеологічний підхід. Акмеологія як наука може сформулювати та логічно пояснити чинники, які здатні зумовити повноту розвитку, продуктивність майбутньої професійної діяльності та час очікуваного результату.

У контексті означеного не викликає заперечень актуальність наукової проблеми підготовки майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу.

Обґрунтовуючи актуальність обраної наукової проблеми автором визначено низку суперечностей між:

– соціальним замовленням вищій школі на підготовку майбутніх учителів німецької мови та практикою підготовки фахівця у закладі вищої освіти, що не дозволяє повною мірою реалізувати це замовлення;

– необхідністю цілеспрямованої і системної підготовки майбутніх учителів німецької мови у педагогічних закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу та відсутністю оптимальних умов для його реалізації;

– потребою в ефективній підготовці майбутніх учителів німецької мови у закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу і нерозробленістю його навчально-методичного забезпечення.

Важливо відзначити, що дисертація виконана відповідно до до основних напрямів та завдань науково-дослідних тем кафедр педагогіки та освітнього менеджменту «Формування ціннісних орієнтацій здобувачів освіти в Європейському освітньому середовищі» (державний реєстраційний номер 0116U000115) й теорії та практики іноземних мов «Актуальні питання іншомовної філології та лінгвометодики» (державний реєстраційний номер 0111U007550) Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Тему затверджено вченою радою Уманського державного

педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 8 від 29.01.2019 р.).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

У результаті проведеного дослідження дисертанткою:

– з'ясовано стан розробленості проблеми у науковій літературі; розкрито зміст ключових понять дослідження.

– визначено критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти.

– розроблено й апробовано структурно-функціональну модель процесу підготовки майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу.

– теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу.

Нові факти, одержані здобувачем. Дисертація Ю. Ю. Казак є комплексним дослідженням, у якому вперше визначено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти на засадах акмеологічного підходу.

Авторкою уточнено базові поняття дослідження «акмеологічний підхід», «професійна підготовка майбутніх учителів німецької мови на засадах акмеологічного підходу», «готовність майбутніх учителів німецької мови до професійної діяльності». Удосконалено змістове наповнення й методичний супровід освітнього процесу, орієнтованого на підготовку майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу у педагогічних закладах вищої освіти.

Подальшого розвитку набули зміст, форми, методи і засоби підготовки майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу (використання інтерактивних і Smart-технологій, урахування положень програми DLL).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз тексту дисертації Ю. Ю. Казак та змісту публікацій дисертантки дають змогу дійти висновку про наукову достовірність викладених автором результатів.

Дисертанткою опрацьовано значний масив наукових джерел (більше 200 найменувань, 14 з яких іноземною мовою), на підставі розгляду яких сформульовано власне бачення досліджуваної проблеми.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується належною теоретико-методологічною базою, ґрунтовним вивченням і критичним аналізом наукових праць, і загалом не викликає сумніву.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів.

Дисертаційна робота Ю. Ю. Казак містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальне наукове завдання.

Матеріали дослідження впроваджено в освітній процес Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка № 1244/01 від 15.09.2022 р.), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 173 від 28.09.2022 р.), Рівненського державного гуманітарного університету (довідка № 01-12/27 від 02.06.2022 р.).

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленому діагностичному інструментарії, удосконаленні змісту робочих програм і навчально-методичного забезпечення таких дисциплін, як «Практичний курс німецької мови», «Методика навчання другої іноземної мови (німецької)», «Методика навчання другої іноземної мови (німецької) в закладах профільної середньої освіти», «Практична граматики німецької мови», «Педагогіка» та ін.; модернізації змісту виробничої практики майбутніх учителів німецької мови; підготовці дидактичних матеріалів («банк творчих проєктів», завдань до практичних занять тощо) для здобувачів вищої освіти освітніх ступенів «Бакалавр» та «Магістр». Укладено авторський курс «Проєктне навчання німецької мови: візії, стратегії, перспективи», який сприятиме вдосконаленню змісту фахової підготовки конкурентоздатних професіоналів у рамках освітньо-професійної програми «Середня освіта (Мова і література (англійська, німецька))». Результати дослідження знайдуть застосування також у системі неперервної вищої освіти та підвищенні кваліфікації викладачів іноземних мов.

Основні положення та результати дисертації можуть стати теоретико-практичною основою для подальших досліджень у сфері вищої освіти, зокрема професійної підготовки вчителів німецької мови у закладах вищої освіти.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Щодо композиції дисертації, то вона складається із двох анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків та визначається чіткою логікою викладу змісту дисертації без зайвого занурення у дотичні до дослідження проблеми.

У вступі автор переконливо обґрунтувала актуальність проблеми та науковий апарат дослідження; розкрила практичне значення одержаних результатів; надала інформацію щодо впровадження і апробації результатів дослідження.

Результати дисертаційного дослідження в повному обсязі викладено у фахових закордонних та вітчизняних періодичних джерелах з педагогічних наук. Авторкою аргументовано наукову новизну і практичне значення отриманих результатів та наведено дані щодо закордонних та вітчизняних конференцій, що підтверджують апробацію результатів дослідження.

У першому розділі роботи «Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти на основі акмеологічного

підходу» Юлія Юріївна розглянула стан розробленості проблеми дослідження в науковій літературі, конкретизувала поняттєво-категоріальний апарат дослідження, висвітлила особливості підготовки майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу.

У процесі розгляду напрацювань науковців дисертанткою уточнені базові поняття дослідження: «професійна підготовка», «готовність майбутніх учителів німецької мови до професійної діяльності», «акме», «акмеологія», «акмеологічний підхід», «підготовка майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу». На основі аналізу базових понять дослідження Казак Ю. Ю. означила, що професійна підготовка є цілеспрямованим процесом навчання майбутніх фахівців певної спеціальності шляхом набуття ними знань, умінь, навичок і практичного досвіду, необхідних для виконання професійних обов'язків і завдань.

Науково цінним вважаємо виявлені дисертанкою особливості підготовки майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу, які передбачають її спрямування відповідно до професіограми вчителя німецької мови, яка може охоплювати такі параметри: орієнтування в сучасних тенденціях у методиці викладання німецької мови; врахування європейських освітніх стандартів і національних педагогічних традицій; володіння німецькою мовою й другою іноземною; високий рівень володіння ІКТ; вміння моделювати уроки німецької мови з використанням інноваційних технологій; креативність та вмотивованість; уміння вчитися і самовдосконалюватися протягом життя.

У другому розділі «Діагностика підготовки майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу» унаслідок аналізу науково-педагогічної літератури дисертанткою проаналізовано стан підготовки майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти; визначено критерії (мотиваційно-ціннісний, інформаційний, операційно-діяльнісний, творчо-особистісний, результативно-рефлексивний), відповідні показники та рівні професійної готовності майбутніх учителів німецької мови (початковий, середній, достатній та високий); описано організацію дослідження та програму констатувального етапу експерименту.

У третьому розділі дисертації «Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов підготовки майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу» представлено модель підготовки майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу, обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу та описано їх реалізацію, проаналізовано та узагальнено результати експериментального дослідження.

До переваг змісту цього розділу відносимо виявлену Казак Ю. Ю. динаміку сформованості критеріїв готовності майбутніх учителів німецької мови до професійної діяльності. Порівняльний аналіз діагностичних зрізів зафіксував позитивну динаміку розвитку готовності майбутніх учителів німецької мови, а саме статистично значущі кількісні та якісні зміни рівнів сформованості у визначених компонентах досліджуваного феномена.

Отже, дисертаційна робота Ю. Ю. Казак за своїм змістом і формою є завершеним самостійним дослідженням, в якому вперше узагальнено теоретичні основи підготовки майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу; визначено, обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. В цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. У дисертації Юлія Юріївна частково досліджувала зарубіжний досвід підготовки майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти, зокрема Великої Британії. Вважаємо, що доцільно було б подати цей досвід окремим підрозділом першого розділу, проаналізувавши і інші зарубіжні країни.

2. Робота значно виграла б, якби у підрозділі 2.2. «Критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти» компоненти були узгоджені з критеріями й відповідно у представлені на с. 138 моделі компоненти й критерії знаходилися б у одному блоці і були узгоджені також.

3. Наукові результати дослідження можуть стати цінним матеріалом для авторської монографії, навчального посібника.

Проте висловлені пропозиції та зауваження не впливають на позитивне враження від дисертації в цілому та не знижують її цінність.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових працях.

Відзначаємо відповідність чинним вимогам публікацій дисертантки, які не тотожні за змістом. Результати дослідження відображено у 23 (10 – одноосібних) публікаціях автора, з яких 9 відображають основні наукові результати, 9 – апробаційного характеру, 5 – додатково відображають наукові результати дисертації.

На основі аналізу змісту публікацій Ю. Ю. Казак можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, які було отримано в результаті проведеної роботи, у друкованих працях викладено достатньо повно.

Оцінка мови і стилю викладення матеріалу дисертації.

Дисертацію викладено українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають вимогам, побудова логічна. Цифровий матеріал структуровано в таблицях та рисунках, що полегшує сприйняття змісту матеріалу, представленого в розділах.

Дотримано принципи академічної доброчесності. У тексті дисертації відсутні текстові запозичення без посилання на джерело (звіт про перевірку Unicheck).

Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Зміст дисертаційної роботи відповідає предметній області спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертаційна робота «Підготовка майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу» є самостійною, завершеною науковою працею, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами, Постановою КМ № 341 від 21.03.2022), а її авторка Юлія Юріївна Казак заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент –
доцент кафедри іноземних мов
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини,
кандидат педагогічних наук, доцент

Галина БОНДАР

Ректор

Олександр БЕЗЛЮДНИЙ